

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA
MAKTAB TA‘LIMI VAZIRLIGI**

**AJINIYOZ NOMIDAGI
NUKUS DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

“TASDIQLANDI”
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
M. Ibragimov
2025-yil “ 23 ” 09

**RIVOJLANISH PSIXOLOGIYASI VA DIFFERENSIAL
PSIXOLOGIYA**

**fani bo‘yicha
SILLABUS**

Kundizgi bo‘lim uchun

Bilim sohasi: 100000 – gumanitar
Ta‘lim sohasi: 110000 – pedagogika
Ta‘lim yo‘nalishi: 60310300 - Psixologiya

Modul / FAN SILABUSI
Pedagogika fakulteti
60310300 Psixologiya
1 - kurs uchun.

Fan nomi:	Rivojlanish psixologiyasi va differensial psixologiya
Fan turi:	Asosiy fani
Fan kodi:	RPD12310
Yil:	2025 -2026
Semestr:	2
Ta'lim shakli:	kundizgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	120
Ma`ruza	24
Amaliy	
Seminar	24
Mustaqil ta'lim	72
Kredit miqdori:	4
Baholash shakli:	Imtixon
Ta'lim tili:	o'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	<p>Fanning maqsadi - 60310300 Psixologiya ta'lim yo'nalishi</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – inson psixik taraqqiyotiga oid qonuniyatlar va omillar, rivojlanishning ijtimoiy vaziyati va yangi tuzilmalari mohiyatini ochib berish. Umr davrlari shakllari va tiplari, muammoga nazariy yondashuvlarni tahlil qilish, talabalarni insonning ona qornida paydo bo'lgan davridan boshlab, to qarilik davrigacha rivojlanishining o'ziga xususiyatlari bilan tanishtirish, shuningdek, yosh bosqichlarida rivojlanish muammolarini amaliy hal etish bo'yicha ko'nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - rivojlanish psixologiyasi fanining nazariy asoslari va inson taraqqiyoti qonuniyatlarini tadqiq etish uchun amaliy materiallar bilan qurollantirish; talabalarni inson rivojlanish davrlarining o'ziga xos fiziologik, psixologik, ijtimoiy-psixologik xususiyatlari haqidagi bilimlar bilan tanishtirish; inson umrining har bir bosqichida rivojlanishning ijtimoiy vaziyati, faoliyat turlari va shunga mos ravishda rivojlanish xususiyatlari bo'yicha ma'lumotlar berish va har bir yosh bosqichida yuzaga keladigan muammolarni hal qilish bo'yicha amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirish.</p>
------------	---

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Psixologiya
-----------	-------------

2.	Shaxs psixologiyasi
3.	Psixologik xizmat
4.	Psixodiagnostika va psixokorreksiya

Ta'lim natijalari (TN)	
Bilimlar jihatdan:	
TN1	Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: rivojlanish psixologiyasining asosiy bosqichlari to'g'risida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> ;
TN2	ontogenezda psixik rivojlanishning asosiy qonuniyatlari va ontogenezda psixik rivojlanishning asosiy davrlari haqida bilimga ega bo'lishlari; Ta'lim va rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlik muammosini hal qilishning asosiy nazariy yondashuvlari va ularni ta'lim va tarbiya amaliyotida qo'llashni bilishlari; ontogenezning turli bosqichlarida rivojlanishning xavf omillari va hayotiyiligining ahamiyati; ontogenezning turli bosqichlarida insonning yosh-psixologik xususiyatlari haqida <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i> ;
TN3	xalq ta'limi, ishlab chiqarish, sog'liqni saqlash, psixologik tadqiqotlarni tashkil etish va o'tkazishda, psixologik maslahat berishda, shuningdek, inson aqliy rivojlanishining borishi va dinamikasini nazorat qilishning maxsus vazifalarini hal qilishda insonning yosh-psixologik xususiyatlarini yetarlicha ko'rsatkichlarni aniqlash; xavf omillari va hayotiyiligini aniqlash asosida shaxs rivojlanishining oldini olish, tuzatish va optimallashtirish bo'yicha ishlarni olib borish, bolalar, o'spirinlarni yetuklikda rivojlantirish va o'qitish bo'yicha psixologik maslahatlar berish; yoshga bog'liq rivojlanish inqirozlarini psixologik qo'llab-quvvatlash bilan, qarish va qarilik jarayonlarini bilish; ta'lim jarayonida yoshga oid xususiyatlarni hisobga olish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i> .
Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Rivojlanish psixologiyasi fani predmeti
M2	Rivojlanish psixologiyasi metodlari
M3	Inson psixik taraqqiyotini tushuntirishga asosiy nazariy yondashuvlar
M4	Perinatal davr
M5	Chaqaloqlik va go'daklik davri
M6	Ilk bolalik davri
M7	Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi
M8	Kichik maktab yoshi davri¹
M9	O'smirlik davri
M10	O'spirinlik davri
M11	Yetuklik davri psixologiyasi
M12	Gerontopsixologiya

¹ E – mail Umo 200709 @ gmail. com. Казакский национальный университет им. Аль- Фараби. Силлабус. Психология развития.

Mashg'ulotlar shakli: Seminar mashg'ulot (S)	
S1	Rivojlanish psixologiyasi fani predmeti
S2	Rivojlanish psixologiyasi metodlari
S3	Inson psixik taraqqiyotini tushuntirishga asosiy nazariy yondashuvlar
S4	Perinatal davr
S5	Chaqaloqlik va go'daklik davri
S6	Ilk bolalik davri
S7	Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi
S8	Kichik maktab yoshi davri
S9	O'smirlik davri
S10	O'spirinlik davri
S11	Yetuklik davri psixologiyasi
S12	Gerontopsixologiya

Mustaqil talim (MT) II - Semestr

1	Amaliy mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	30
2	Berilgan mavzu boyicha konspekt yozish	10
3	Berilgan mavzu boyicha esse yozish	10
4	Mavzu boyicha prezentatsiyaga tayorlash	10
5	Berilgan mavzularga referat yozish	12
	Jami	72

	Mustaqil ta'lim mavzulari	Shakli	Dars soat	Ajratilgan ball
II - semestr				
1.	1.Rivojlanish psixologiyasida davrlashtirish muammosi 2. Rivojlanishda yuzaga keladigan buzilishlar xarakteristikasi 3.Perinatal psixologiyaning asosiy muammolari 4.Bolalik davrida psixik deprivatsiya 5.Umr davrlari inqirozlari	Amaliy mashg'ulotlar tayorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	4+4 4+4 4+4 4+2	30

2.	6.O'smirlik davrida fiziologik rivojlanish xususiyatlari va uning o'smir psixologiyasiga ta'siri 7.O'spirinlik davrida kasb tanlashga doir muammolar	Mavzu boyicha prezentatsiyaga tayorlash	4 +4+2+2 4+4+2	22
7.	8.Yetuklik davrida kognitiv soha rivojlanish xususiyatlari 9.Gerontopsixologiya muammolari	Berilgan mavzularga referat yozish	4 +4+2 4+4+2	20
Jami:				72

Talabalarning fan bo'yincha o'zlashtirish korsatkichin nazorat qilishda quydagi darajalarni tavsiya etiladi:

Ballning bolishtirilishi			
Joriy nazorat	15 ball	15 ball	30 ball
Orqaliq nazorat	20 ball		20 ball
Yakuniy nazorat	50 ball		50 ball
Jami	100 ball		100 ball

Talabalarni o'zlashtirish baholash o'lishamlari:

«A+», «A», «B+» **baha:** talaba materialni erkin turda tez o'zlashtiradi, xatolarga yo'l qoymaydi, mashqlarda faol qatnashadi, savollarga to'liq va aniq javob beradi.

«B», «C+», «C» **baha:** talaba materialni yaxshi ozlashtirgan, uni logika tarafdin aks etdira oladi, mashqlarga faol qatnashadi, savollarga toliq va aniq javob beradi, biroq unchallik ahamiyatli bolmagan xotalarga yo'l qoyadi.

«D+», «D» **baha:** asosiy materiallarni biladi, biroq aniq aytishga qiynaladi, savollarga javob berishga aniqlik va toliqlik etishmaydi, materiallarni aytishda ayrim xatoliklarga yo'l qoyadi, kommunikaciya jaroyonida qiynshilik sezadi.

«D» (**otmadi**) **baha:** materiallarni ozlashtirmagan, savollarga javob bara olmaydi, mashqlarga qatnashmaydi.

Baholash tartibi oz ishiga nazorat turlarin (joriy, oraliq va yakuniy) qamrab oladi.Talabaning ozlashtirish darajasi quydagicha baholanadi:

Daraja	Ballar (protsent)	Reyting	
A+	95 – 100 ball	4.5	A'lo

A	90 – 94 ball	4.0	Juda yaxshi
B+	85 – 89 ball	3.5	
B	80 – 84 ball	3.0	
C+	75 – 79 ball	2.5	Yaxshi
C	70 – 74 ball	2.0	
D+	65 – 69 ball	1.5	Shartli otti
D	60 – 64 ball	1.0	
F	59 ball va undan past	0.0	Otmadi

Asosiy adabiyotlar:

1. Rahimova I.I., Ziyavitdinova U.Z., Kamalova Z.X. Rivojlanish psixologiyasi va differensial psixologiya. Darslik. – T.: “Ma’rifat”, 2024. 240 bet.
2. Mo‘minova L.R. Maxsus psixologiya. O‘quv qo‘llanma. Toshkent. O‘zbekiston faylasuflar milliy jamiyati nashriyoti, 2020. – 272 b.

Qo‘shimcha adabiyotlar

3. Sh.M.Mirziyoyev Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.
4. Психология развития личности (средний возраст, старение, смерть). Полный курс. Под ред. А.А.Реана.-2017.
5. Developmental Psychology: Childhood and Adolescence, Fourth Canadian Edition by David R. Shaffer, Katherine Kipp, Eileen Wood, and Teena Willough by Nelson Education Ltd., 1120 Birchmount Road, Toronto, Ontario, M1K 5G4. Kraig G. Bokum D. Psychology Developmental. 2013.
6. Базылевич Т.Ф. Дифференциальная психология: Учебник / Т.Ф. Базылевич. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2015. - 224 с.
7. Карабанова О.А. Психология развития и возрастная психология. М.2014.
8. Sh.A.Do‘stmuxamedova, X.A.Tillashayxova, G.Yu Baykununsova., G.Z.Ziyavitdinova Umumiy psixologiya (2-kitob) (Yosh davrlari va pedagogik psixologiya). T. 2021
9. Ғозиев Э. Онтогенез психологияси. Т. 2024.
10. Выготский Л. С. Основные проблемы дефектологии. М., 2006.
11. Лубовский М.М. Специальная психология. М. 2008 й.
12. Мамедов К., Шоумаров Ф. "Ақли заиф болалар психологияси" Тошкент, 1994,107-114-бетлар.
13. Лапшин В. А., ПузеновБ. П. Основы дефектологии. М., 2000.
14. Лебединский В. В. Нарушения психического развития у детей. М. 2005
15. Мамайчук И. И. Психокоррекция детей и подростков с нарушениями в развитии. СПб., 2000.
16. Солнцева Л. И. Развитие компенсаторных процессов у слепых детей дошкольного возраста. М., 2000.

17. Специальная психология: учебник для вузов / В. И. Лубовский [и др.]. — 7-е изд., перераб. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2023. — 598 с.
18. Klicheva Z.P. Rawajlanıw psixologiyası hám pedagogikalıq psixologiya. Oqıw qollanba. «Yosh avlod matbaa», 2023. – 208 b.

Axborot manbaalari

19. E – mail Umo 200709 @ gmail. com. Казакский национальный университет им. Аль- Фараби. Силлабус. Психология развития.
20. E – mail/ a/ elmuratova @ gmail. com. Нукус инновацион институти. Royhatga olindi: № OMB – 555. 2024 yil. 08.29.
21. Rivojlanish psixologiyasi va differentsial psixologiya fanining o`quv dasturi Mirzo Ulug`bek nomidagi UzMU rektori I.Madjidov tomonidan tastiqlagan, 2024 yil.
22. <http://www.gumer.ru>
23. <http://www.twirpx.ru>
24. <http://www.voppsy.ru>
<http://koob.ru>

Fan o`qituvchisi to`g`risida ma`lumot

Muallifi:	Z.Klicheva – psixologiya ilimlari kandidati, dosent
E-mail:	Zulfiya – Klicheva @mail.ru
Tashkilot:	Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti “Psixologiya” kafedrası
Taqrizchilar:	M.Utepbergenov – QR RKQT va UMOMM «Pedagogika, psixologiya va ta`lim texnologiyasi» kafedrası mudiri, ps.f.d. A. Dawkeeva – NMPI psixologiya kafedrası docenti.

Mazkur sillabus Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institute o`quv uslubiy Kengashining 2025 yil 23 - sentyabr dagi 1 - sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur sillabus “Psixologiya” kafedrasining 2025 yil 27 - avgust dagi 1 - sonli yig`ilish bayoni bilan ma`qullangan.

O`quv uslubiy boshqarma boshlig`i:
Fakul`tet dekani:
Kafedra mudiri:
Tuzuvchi:

A.Abdiev
Sh.Saparov
E.Nurimbetova
Z.Klicheva